

До спеціалізованої вченої ради Д 41.086.04
Національного університету
«Одеська юридична академія»
65009, м. Одеса, Фонтанська дорога, 23

ВІДГУК

**офіційного опонента докторки юридичних наук, професорки
Анісімової Ганни Валеріївни
на дисертаційну роботу Фелонюк Діани Леонідівни
на тему: «Сучасна екологічна політика України: правові засади
інституційно-функціонального забезпечення формування та здійснення»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук
за спеціальністю 12.00.06 – земельне право; аграрне право; екологічне
право; природоресурсне право**

Обсяг – 247 с.

Актуальність дисертаційного дослідження правових засад інституційно-функціонального забезпечення формування та здійснення сучасної екологічної політики України підтверджується систематичним загостренням екологічних проблем, які виникли у довоєнний час, і появою нових, пов'язаних із збройною агресією російських окупантів. Виходячи з цього, нагальним питанням сьогодення стає оптимізація й удосконалення інституційно-функціональної складової забезпечення й реалізації екологічної політики як дієвої системи, здатної оперативно й максимально результативно реагувати на наявні й потенційні виклики і загрози в екологічній сфері. Саме зараз екологічна політика має: по-перше, розглядатися як суверенне право держави, інтегрований чинник її соціально-економічного розвитку, що сприятиме забезпеченню екологічної безпеки й відновленню України, першоджерело формування єдиного європейського еколого-правового простору і правопорядку; по-друге, бути узгодженою й скоординованою відповідно до європейського вектора розвитку і зобов'язань нашої держави щодо європеїзації національного законодавства й політики, підтримки ЄЗК, сталого розвитку тощо; по-третє, враховувати стан довкілля, умови й реалії сьогодення, значний розмір екологічної шкоди, заподіяної злочинними діями армії РФ, економічну спроможність нашої країни, а також певні особливості введеного правового режиму воєнного стану; по-четверте, сприяти запобіганню виникненню

еколого-правового нігілізму як деформації правосвідомості в сенсі тимчасового призупинення на строк введення воєнного стану дії й вжиття деяких природоохоронних заходів та ін. Основними візіями екологічної політики держави мають стати європеїзація останньої, відновлення і захист довкілля України (воєнне й повоєнне) як два синхронних процеси.

Доводячи актуальність обраної теми дослідження, дисертантка цілком обґрунтовано до сучасних проблем, які потребують вирішення, зараховує «подекуди непослідовний та суперечливий характер формування і побудови вітчизняної інституційної системи, не завжди продумані реформи, часті зміни законодавства, окремі нечіткості у визначенні компетенції й дублювання функцій органів державної влади та місцевого самоврядування при регулюванні питань охорони і збереження навколишнього природного середовища, раціонального природокористування й екологічної безпеки» (с. 6). Разом із тим, як доречно зауважує авторка, актуальність підсилюється необхідністю першочергового вирішення питань, пов'язаних із «потребою у воєнному та повоєнному відновленні стану територій, земель, інших природних об'єктів та інфраструктури територіальних громад, які постраждали внаслідок воєнних дій країни-агресора», а також «формування та здійснення національної екологічної політики в умовах сталого розвитку і з огляду на євроінтеграційний розвиток України, набуття нею статусу країни-кандидата і перспективи отримання повноцінного членства в Європейському Союзі» [с. 6–7]. Вбачається, що аргументація актуальності обраної теми представленої роботи є цілком виваженою.

Крім того, проведений здобувачкою порівняльний аналіз змісту, структури, висновків і рекомендацій з докторськими і кандидатськими дисертаційними роботами за темою дослідження (зокрема, Андрусяк І. В. «Інноваційне забезпечення сталого розвитку економіки України» (2017), Артеменко О. В. «Державна політика щодо природокористування у контексті забезпечення національної безпеки України» (2018), Білокінна І. Д. «Формування інституційного механізму становлення «зеленої економіки» в аграрній сфері» (2021). Буканов Г. М. «Формування та реалізація державної екологічної

політики на регіональному рівні» (2021), Верцімага І. В. «Механізми здійснення парламентського контролю за реалізацією державної екологічної політики в Україні» (2016), Зуєв В. А. «Організаційно-правові аспекти природокористування та охорони навколишнього природного середовища» (2003), Карпінська Н. В. «Концептуально-правові засади застосування санітарних та фітосанітарних заходів у сільському господарстві України в контексті вимог СОТ та ЄС» (2021), Лазор О. Я. «Адміністративно-правові засади державного управління у сфері реалізації екологічної політики в Україні» (2004), Ломакіна І. Ю. «Державно-правове регулювання сільського господарства в Україні» (2010), Олещенко І. В. «Правове забезпечення охорони довкілля суб'єктами господарювання» (2017), Сірант М. М. «Адміністративно-правова характеристика діяльності органів публічної влади щодо забезпечення екологічної безпеки в умовах глобалізаційних викликів» (2021), Сливка М. М. «Взаємодія суб'єктів охорони навколишнього природного середовища (адміністративно-правовий аспект)» (2018), Федина К. М. «Організаційно-економічні засади екологічно безпечного природокористування» (2016) та інших) дозволяє зробити висновок про те, що рецензована праця містить результати власних досліджень авторки, а використані наукові ідеї, положення, результати і тексти інших авторів мають посилання на відповідні джерела.

Однак варто зауважити, що дисертанткою, на жаль, не були використані в повному обсязі напрацювання вчених останніх років, висвітлені, наприклад, у таких роботах, як: Андрейцев В. І. «Екологічне право і законодавство суверенної України: проблеми реалізації державної екологічної політики» (2011), Гаєвський І. В. «Механізм формування та реалізації державної екологічної політики в умовах сталого розвитку» (2020), Гетьман А. П. «Доктрина екологічного права та законодавства України» (2019), Гирич О. Т. «Екологічна політика у трансформації системи міжнародних відносин» (2017), Ємець Л. О. «Адміністративно-правові засади управління у сфері забезпечення екологічної безпеки держави» (2019), Качурінер В. Л. «Правове регулювання екологічної політики Європейського Союзу у сфері виробництва» (2016), Костицький В. В. «Екологія перехідного періоду: держава, право, економіка (економіко-правовий

механізм охорони навколишнього природного середовища в Україні)» (2001), Краснова М. В. «Євроінтеграційно-правові засади формування сучасного екологічного управління в Україні: науково-методологічні аспекти» ((підрозд. 6.6.). *Правова наука України: сучасний стан, виклики та перспективи розвитку* : монографія. Харків : Право, 2021. С. 538–550); Крук В. Ю. «Механізми реалізації державної екологічної політики в аспекті охорони довкілля на регіональному рівні» (2009), Лозо В. І. «Правові основи екологічної політики Європейського Союзу» (2010), Яковюк І. В. «Правові основи європейської інтеграції та її вплив на державно-правовий розвиток України» (2014), Малиш Н. А. «Ефективні механізми формування державної екологічної політики» (2011), Мороз Г. В. «Правове регулювання участі громадськості в прийнятті рішень у галузі охорони довкілля» (2006), Мороз Г. В. «Взаємодія публічних та приватних інтересів в екологічному праві України» (2022), Надежденко А. О. Механізми державного управління реалізацією екологічної політики сталого розвитку (2014), Омаров Азад Енвер огли «Механізми формування та реалізації державної політики екологічної безпеки України» (2019), Павлова О. В. «Правові засади формування екологічної держави за участю громадськості» (2016), та ін.

Ознайомившись з текстом, можемо стверджувати, що дисертація не відтворює і не повторює положень наукових досліджень, які проводилися раніше, а є авторською роботою, у якій вперше у вітчизняній науці екологічного права комплексно вивчаються правові засади інституційно-функціонального забезпечення формування і проведення сучасної екологічної політики України. У роботі Д. Л. Фелонюк обґрунтовуються нові наукові положення, робляться відповідні висновки і надаються рекомендації щодо удосконалення інституційно-функціонального забезпечення формування і здійснення національної екологічної політики та його правових засад у сучасних політичних і соціально-економічних реаліях життя України, а також в умовах євроінтеграції та необхідності досягнення цілей сталого розвитку.

Вищенаведене дозволяє зробити висновок, що поставлена у роботі мета – «формування обґрунтованих науково-теоретичних і правових засад інституційно-функціонального забезпечення формування та здійснення

сучасної національної екологічної політики, формулювання на цій основі теоретичних висновків і рекомендацій та визначення перспектив подальшого розвитку й удосконалення нормативно-правового регулювання екологічної сфери України» [с. 8] – дисертанткою досягнута.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Правові засади інституційно-функціонального забезпечення формування та здійснення сучасної екологічної політики України, що виступають предметом дослідження, відповідають науковим державним програмам щодо реалізації Стратегії (основних засад) державної екологічної політики на період до 2030 року, Загальнодержавній програмі адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, Указу Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року», планам науково-дослідницької роботи кафедри цивільно-правових дисциплін Волинського національного університету імені Лесі Українки на 2021-2023 рр. у рамках діяльності наукової школи ВНУ ім. Лесі Українки «Розвиток сільського господарства України в умовах СОТ та ЄС».

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації. Основні результати досліджень дисертантки достатньою мірою обґрунтовані, а їх наукова достовірність не викликає сумнівів. У роботі використано значну кількість нормативно-правових актів і праць провідних вітчизняних і зарубіжних вчених. Авторкою застосоване досить широке коло загальнонаукових і спеціальних методів пізнання правових явищ: діалектичний, історичний, системно-структурний, структурно-функціональний, формально-логічний, порівняльно-правовий, методи класифікації та тлумачення правових норм, метод прогнозування та інші [с. 9–10].

Окремо варто підкреслити, що дисертаційне дослідження Д. Л. Фелонюк є комплексною й оригінальною науковою працею, виконаною на належному теоретичному і прикладному рівні, має послідовну й виважену структурну будову. Завдання, положення наукової новизни і висновки дисертації логічно взаємопов'язані, а результати отримані автором особисто. Завдяки усвідомленню й чіткому формулюванню, здобувачці вдалося досягти

визначеної мети дослідження і виконати поставлені в роботі завдання: «з'ясувати сутність і зміст інституційно-функціонального забезпечення екологічної політики України та надати його визначення як теоретико-правової категорії; виявити особливості правових засад складу та системи інституційно-функціонального забезпечення формування і здійснення екологічної політики; охарактеризувати систему органів державної влади і місцевого самоврядування у сфері забезпечення формування і здійснення екологічної політики в Україні, дослідити їх завдання, функції та компетенцію; висвітлити особливості правового регулювання участі суб'єктів, не наділених владними повноваженнями, у формуванні та здійсненні національної екологічної політики; встановити специфіку правових засад інституційно-функціонального забезпечення вітчизняної екологічної політики в умовах сталого розвитку; визначити особливості правових засад інституційно-функціонального забезпечення формування і здійснення екологічної політики України в контексті підходів ЄС; висвітлити сучасні юридичні тенденції розвитку інституційно-функціонального забезпечення формування і здійснення вітчизняної екологічної політики» [с. 8–9].

Вбачається, що обґрунтувати на достатньому рівні наведені в дисертації положення, висновки і пропозиції, які виносяться на захист [с. 189–194], дали змогу обраний план роботи, значна кількість опрацьованих здобувачкою нормативно-правових актів і наукових джерел. Усього використано 271 джерело (розміщено на 34 сторінках [с. 195–228]).

Крім того, низка теоретичних положень, висновків і пропозицій, наведених і обґрунтованих у дисертаційній роботі Д. Л. Фелонюк, відзначається науковою новизною, сформульована авторкою самостійно та відображає особистий внесок дисертантки в розвиток вітчизняної еколого-правової науки.

У першому розділі дисертації авторка досліджує правове поняття, сутність, зміст, а також правові засади складу і системи інституційно-функціонального забезпечення формування та здійснення екологічної політики України. Здобувачка доводить необхідність комплексного підходу до розуміння єдності інституцій та

покладених на них завдань і виконуваних функцій, реалізації їх прав і повноважень, а також виконання обов'язків, що дозволяє більш повно дослідити усі можливості прямого й опосередкованого впливу різних суб'єктів на формування та здійснення екологічної політики в країні [с. 31]. Пропонується авторське визначення правового поняття «інституційно-функціональне забезпечення формування та здійснення екологічної політики України» у «широкому значенні як системи державних, недержавних та наддержавних інституцій (суб'єктів), які прямо та/або опосередковано здійснюють вплив на формування і здійснення екологічної політики держави в процесі виконання покладених на них завдань, функцій і обов'язків, а також реалізації їх прав і повноважень» [с. 11, 38, 39, 198]. У контексті сказаного виникає логічне питання щодо його визначення у вузькому розумінні. Зауважимо, що при проведенні подальших наукових досліджень поняття і складу системи інституційно-функціонального забезпечення формування та здійснення екологічної політики доцільно звернути уваги на співвідношення правових категорій «суб'єкти екологічного управління» і «суб'єкти забезпечення формування та здійснення екологічної політики».

У другому розділі дисертації здобувачка вивчає систему органів державної влади і місцевого самоврядування у сфері забезпечення формування і здійснення екологічної політики в Україні, їх завдання, функції та компетенцію, а також правове регулювання участі суб'єктів, не наділених владними повноваженнями. Науковий інтерес викликає висловлена пропозиція розглядати інституційно-функціональне забезпечення формування та здійснення екологічної політики в Україні з урахуванням його поділу на дві великі групи залежно від наявності (відсутності) владних повноважень у відповідних інституцій [с. 117].

У третьому розділі роботи аналізуються правові основи інституційно-функціонального забезпечення національної екологічної політики в умовах сталого розвитку, а також досліджуються сучасні юридичні тенденції їх модернізації.

Структура дисертації повністю відповідає визначеній меті й поставленим завданням дослідження, дозволяє послідовно розглянути всі окреслені

авторкою проблемні питання. Оцінюючи рецензовану роботу в цілому, слід відмітити теоретичну послідовність викладення матеріалу і цілісність змісту, що позитивно впливає на отримані дисертанткою наукові результати.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що в межах дисертаційної роботи авторкою проведене наукове дослідження правових засад інституційно-функціонального забезпечення формування та здійснення сучасної екологічної політики України. У роботі обґрунтовуються нові для науки й важливі для практики застосування поняття, положення і висновки, які виносяться на захист [с. 189-194].

Серед найвагоміших результатів, які визначають наукову новизну, можна виокремити наступні.

1. Пропозиція розглядати правове поняття «інституційно-функціональне забезпечення формування та здійснення екологічної політики України» у широкому значенні як систему державних, недержавних і наддержавних інституцій (суб'єктів), які прямо та/або опосередковано впливають на формування і здійснення екологічної політики держави в процесі виконання покладених на них завдань, функцій і обов'язків, а також реалізації їх прав і повноважень [с. 38].

2. Незважаючи на дискусійність, вбачається за доцільне підтримати й запропоноване авторське визначення системи інституційно-функціонального забезпечення формування та здійснення екологічної політики в Україні «як логічно впорядкованої, внутрішньо організованої сукупності державних, недержавних та наддержавних інституцій (суб'єктів), які перебувають у взаємозв'язку та взаємозалежності при здійсненні прямого та/або опосередкованого впливу на формування і здійснення екологічної політики держави, характеризуються особливостями з позицій їх побудови і організації (територіальної, галузевої тощо) та функціональної діяльності (за формами реалізації природного екологічного права, темпологічністю, сферами, об'єктами правової охорони та ін.) і поєднані спільними цілями – забезпечення раціонального використання і відтворення природних ресурсів, охорона навколишнього природного середовища, збереження довкілля, екологічна

безпека, дотримання вимог екологічного законодавства, попередження екологічних правопорушень та захист екологічних прав громадян для досягнення гармонійної взаємодії суспільства і природи» [с. 64, 65, 190].

3. На увагу заслуговують проведена дисертанткою класифікація суб'єктного складу інституційно-функціонального забезпечення формування та здійснення екологічної політики в Україні й виокремлення двох груп: «1) органи, наділені владними повноваженнями (органи державної влади й органи місцевого самоврядування), до компетенції яких належить формування і здійснення (реалізація) екологічної політики, та 2) інші інституції (суб'єкти), які не наділені владними повноваженнями, однак здійснюють прямий та/або опосередкований вплив на формування і здійснення екологічної політики держави» [с. 117].

4. Проведений Д. Л. Фелонюк аналіз основної юридичної концепції розвитку інституційно-функціонального забезпечення формування і здійснення вітчизняної екологічної політики в сучасних умовах, яка передбачає поєднання стабільності й динамізму [с. 13, 180, 135 і далі].

5. Слушною, виваженою, логічною і такою, що підтримується значною кількістю науковців, видається позиція дисертантки щодо доцільності «активізації залучення громадськості до формування та здійснення національної екологічної політики держави, запровадження власної екологічної політики підприємств, впровадження і застосування ними систем екологічного менеджменту» [с. 14, 41–47, 118–129, 133 та ін.].

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що дисертанткою сформульовано низку важливих положень і висновків теоретико-правового характеру й надано окремі пропозиції щодо визначення перспектив подальшого розвитку й удосконалення нормативно-правового регулювання інституційно-функціонального забезпечення формування та здійснення сучасної екологічної політики України.

Ступінь апробації та впровадження результатів дисертаційної роботи. Апробація результатів дослідження є достатньою. Теоретичні положення, висновки, пропозиції та практичні рекомендації, які містяться в дисертації, доповідалися авторкою й обговорювалися на засіданнях кафедри цивільно-

правових дисциплін Волинського національного університету імені Лесі Українки. Окремі результати роботи були представлені на восьми міжнародних і вітчизняних наукових і науково-практичних конференціях, а також викладені в 4 наукових статтях, з яких 3 надруковані у фахових виданнях, перелік яких затверджено МОН України, 1 – у зарубіжному виданні. Усі публікації містять достатній опис наукових результатів, що підтверджує їх достовірність. У наукових працях, в яких висвітлюється основний зміст дисертації, не виявлено тотожних за змістом статей, опублікованих у фахових виданнях.

Під час аналізу структури і форми дисертації та автореферату не виявлено суттєвих порушень щодо їх **оформлення**. Основні положення дисертації ідентичні змісту автореферату.

У цілому позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Д. Л. Фелонюк на тему «Сучасна екологічна політика України: правові засади інституційно-функціонального забезпечення формування та здійснення», необхідно зазначити, що окремі її **положення, висновки і пропозиції** не сприймаються однозначно так, як вважає авторка, **оскільки мають дискусійний характер або ж потребують додаткової аргументації** з боку дисертантки.

1. При публічному захисті дисертації бажано визначити місце правових засад інституційно-функціонального забезпечення формування та здійснення екологічної політики в системі екологічного права та правовій системі, обґрунтувати власну позицію. Вказане пояснюється тим, що безпосередньо в роботі зазначеному питанню не приділено належної уваги.

2. Недостатньо аргументованим і доволі дискусійним вважаємо намагання дисертантки віднести органи судової влади (поряд із законодавчими й виконавчими) до суб'єктів, які здійснюють державне управління в екологічній сфері, вважаючи, що «нормативною підставою для такого твердження є положення ч. 1 ст. 67 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», відповідно до якої «спори у галузі охорони навколишнього природного середовища вирішуються судом, місцевими радами чи органами, які утворюються ними, відповідно до їх компетенції і в порядку, встановленому законодавством України» [с. 45]. Поряд із зазначеним Д. Л. Фелонюк наполягає, що «органи судової влади

належать до суб'єктів, які здійснюють державне управління в екологічній сфері у зв'язку з вирішенням ними спорів у сфері використання природних ресурсів та охорони довкілля», аргументуючи це тим, «що в нинішніх умовах існування України роль органів судової влади в екологічній сфері зростатиме, оскільки ці структури повинні бути максимально задіяні у першу чергу для вирішення питань відшкодування шкоди, заподіяної довкіллю у результаті повномасштабного вторгнення російської федерації в країну», а також наголошує на тому, що «важливе значення судів у галузі екології підтверджується світовим та прогресивним зарубіжним досвідом» [с. 14, 191, а також с. 42, 111–113]. Доцільно визначити форми впливу судової гілки влади (особливо правової) на формування та здійснення екологічної політики, навести приклади судової практики, особливо в контексті притягнення до юридичної відповідальності юридичних осіб публічного права за неналежне виконання зобов'язань/обов'язків/повноважень щодо забезпечення реалізації екологічної політики.

3. Підрозділ 2.1. «Система органів державної влади і місцевого самоврядування у сфері забезпечення формування і здійснення екологічної політики в Україні, їх завдання, функції та компетенція» перенавантажено матеріалом. Вбачається, що при дослідженні завдань, повноважень органів державної влади і місцевого самоврядування доцільно було б зменшити обсяг цитувань закріплених приписів, а замість цього навести аналіз і власні судження з цього приводу, наприклад, щодо дублювання певних повноважень, шляхів їх вирішення [с. 74–76, 77–78, 83–88, 90–92 та ін.]. У той же час дисертантка, на наш погляд, приділила недостатньо уваги класифікації функцій органів державної влади й місцевого самоврядування, яка мала б науковий та практичний інтерес із точки зору оптимізації їх системи. До речі, завдяки обранню чітких критеріїв для диференціації й проведенню класифікації можна було б з'ясувати сутність і зміст (провести їх розмежування) інституційно-функціонального забезпечення екологічної політики України. Незважаючи на те, що авторкою досить ґрунтовно описано зміст нормативно-правових актів щодо виконуваних різними інституціями функцій, нею, на жаль, не було запропоновано авторського бачення впливу діяльності міністерств (МОЗ,

Міненерго, Мінекономіки, Мінстратегпром, Мінреінтеграції, Мінагрополітики та ін.) на формування й реалізацію екологічної політики [с. 90–95].

4. Потребують додаткової аргументації висновки здобувачки щодо змістовної характеристики стабільності й динамізму (висвітлюються у підрозділі 3.3 [с. 13, 180–184, 194]) як юридичних тенденцій основної концепції розвитку інституційно-функціонального забезпечення формування та здійснення вітчизняної екологічної політики в умовах її європеїзації, доречно також було б визначити перспективи її оптимізації.

5. Вбачається, що окремі положення дисертації сприймалися б краще за умови обрання чітких критеріїв розмежування й розробки порівняльно-правової характеристики правових категорій, як-от: «публічне регулювання» і «державне регулювання», «публічне управління» й «державне управління», а також визначення змістовно-сутнісного наповнення дефініцій «функції», «повноваження», «компетенція», «зобов'язання» тощо при формуванні та здійсненні екологічної політики України з врахуванням суб'єктного складу. Зазначене сприяло б проведенню їх ґрунтовного аналізу, встановленню юридичної природи і формулюванню власних наукових позицій щодо застосування понятійно-категоріального апарату. Принагідно навести додаткову аргументацію на користь застосування правової конструкції «здійснення національної екологічної політики» на відміну від її «реалізації». Вбачається, що слід було б визначити об'єктну складову інституційно-функціонального забезпечення екологічної політики поряд із суб'єктним складом [с. 66-134].

6. При прилюдному обговоренні дисертаційного дослідження бажано було б чітко окреслити пріоритетні проблеми практичного характеру у сфері створення дієвого правового механізму інституційно-функціонального забезпечення формування та здійснення екологічної політики України на сучасному етапі її розвитку, а також довести доцільність «зміни статусу Національної ради з відновлення України від наслідків війни з консультативно-дорадчого органу при Президенті України на міністерство як центральний орган виконавчої влади, або ж створити нове міністерство з відповідними повноваженнями і компетенцією для

загального керівництва та координації діяльності інших органів виконавчої влади з огляду на необхідність воєнного та повоєнного відновлення стану територій і земель територіальних громад, які постраждали внаслідок воєнних дій в Україні» [с. 12, 79–80, 191], виходячи із приписів, закріплених у Конституції України, Законі України від 17.03.2011 р. № 3166-VI «Про центральні органи виконавчої влади» (ч. 1 ст. 6 «Міністерство є центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику в одній чи декількох визначених Кабінетом Міністрів України сферах, проведення якої покладено на Кабінет Міністрів України Конституцією та законами України» та інші статті), Постанові Кабінету Міністрів України від 20.10.2011 р. № 1074 «Про затвердження Порядку здійснення заходів, пов'язаних з утворенням, реорганізацією або ліквідацією міністерств, інших центральних органів виконавчої влади» та ін.

У дисертації також наявні інші незначні недоліки технічного характеру (йдеться про наступне: авторка не вказала, що 01.10.2023 р. відбудеться втрата чинності Законом України від 24.02.1994 р. № 4004-XII «Про забезпечення санітарного і епідемічного благополуччя населення» [с. 69 – посилання 177] (натомість прийнято Закон України від 06.09.2022 р. № 2573-IX «Про систему громадянського здоров'я» (введення в дію відбудеться 01.10.2023 р.); а також те, що Постанова Кабінету Міністрів України від 30.04.2014 р. № 197 «Положення про Міністерство розвитку громад та територій України» втратила чинність на підставі Постанови Кабінету Міністрів України № 1400 від 17.12.2022 р. «Деякі питання діяльності центральних органів виконавчої влади» [с. 91–92 – посилання 149]; нею не враховано: доповнення п. 4 «Положення про Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 25.06.2020 р. № 614 «Деякі питання Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів» відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 07.07.2022 р. № 772 [с. 88 – посилання 145] підпунктом 2-1; зміни (№ 124 від 17.02.2021 р., № 471 від 12.05.2021 р., № 547 від 31.05.2021 р., № 738 від 23.06.2021 р., № 1276 від 09.12.2021 р., № 115 від 09.02.2022 р., № 772 від 07.07.2022 р., № 1064 від 27.09.2022 р., № 251 від 21.03.2023 р.), внесені до Постанови Кабінету Міністрів України від 20.08.2014 р. № 459 «Положення про Міністерство економіки України»

[с. 93 – посилання 143] і до Постанови Кабінету Міністрів України від 08.06.2016 № 376 «Положення про Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України» [с. 94 – посилання 146] Постановою Кабінету Міністрів України від 13.05.2022 р. № 585; перелічено не всі методики, розроблені задля визначення шкоди і збитків, завданих навколишньому природному середовищу внаслідок збройної агресії РФ [с. 104]) або особистого авторського сприйняття, які, однак, підтверджують складність обраної теми дослідження, є елементом наукової дискусії або мають рекомендаційний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку проведеного дослідження, теоретичне і практичне значення отриманих результатів і не знижують в цілому достатньо високого наукового рівня роботи.

Дисертація Д. Л. Фелонюк є самостійним, комплексним науковим дослідженням, зміст і форма якого відповідають вимогам Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (зі змінами), які ставляться до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук.

Результати проведеного наукового дослідження можуть бути використані у: 1) науково-дослідній діяльності – як основа для подальшого науково-теоретичного дослідження інституційно-функціонального забезпечення формування та здійснення сучасної екологічної політики України; 2) нормотворчій діяльності – при розробці нових нормативно-правових актів та вдосконаленні чинного законодавства України з питань інституційно-функціонального забезпечення формування і здійснення національної екологічної політики; 3) правозастосовній діяльності – для забезпечення єдності розуміння та коректності застосування норм, які регулюють відносини у сфері інституційно-функціонального забезпечення формування і здійснення екологічної політики України в сучасних умовах; 4) навчальному процесі – при викладанні навчальних дисциплін «Екологічне право України», «Земельне право України», «Аграрне право України», «Природоресурсне право України», «Правове забезпечення екологічної безпеки», «Державне будівництво та

місцеве самоврядування», а також при підготовці підручників, навчальних посібників, методичних рекомендацій із зазначених дисциплін.

Зміст дисертаційного дослідження Д. Л. Фелонюк відповідає науковій спеціальності 12.00.06 – земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право, за якою вона подана до захисту.

Загальний висновок: дисертація Фелонюк Діани Леонідівни «Сучасна екологічна політика України: правові засади інституційно-функціонального забезпечення формування та здійснення» є комплексною, самостійною, завершеною кваліфікаційною науковою працею у вигляді спеціально підготовленого рукопису, який містить науково обґрунтовані теоретичні й практичні висновки, результати, наукові положення із відповідним рівнем новизни і цінності для науки екологічного права. Вважаємо, що дисертація за своєю актуальністю, новизною постановки й вирішення досліджуваних проблем, теоретичним рівнем і практичною корисністю, достовірністю й обґрунтованістю одержаних результатів відповідає вимогам пунктів 9, 11, 12 та 13 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (зі змінами), а її авторка Фелонюк Діана Леонідівна заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.06 – земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право.

Офіційний опонент:

докторка юридичних наук, професорка,
професорка кафедри екологічного права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

Г. В. Анісімова

